

SPOLOK
PRIATEĽOV
TURZOVKY

ROČNÍK II.

SPOLKOVÝ HLÁSNIK

č.8 (245)

Pripravil: DRAHOMÍR VELIČKA

Starobylý jubilant

V tomto roku uplynulo 260 rokov od času, kedy bol na Vyšnom Smrečníku v Turzovke dostavaný nový farský kostol. V tej dobe išlo o najväčší kostol na Kysuciach. V sobotu 10. augusta zase uplynulo 185 rokov od významnej udalosti, keď bol tento chrám konsekrovaný nitrianskym diecéznym biskupom. Hoci o kostole i konsekrácii sa už v minulosti písalo, okružle a polo okružle výročia jednoducho nemožno obísť, preto nasledujúce riadky.

Starobylý jubilant mal až troch predchodcov, dva z nich boli drevené, jeden kamenný. Nový kostol bol potrebný predovšetkým z hľadiska zvýšenej požiadavky na priestorovú kapacitu, pretože počet obyvateľstva sa začal v tomto období výraznejšie zvyšovať. Základný kameň súčasného farského kostola bol položený v pondelok 4. júla 1757 a pozemok pod stavbu bol vyčlenený z farskej pôdy. Kostol bol vybudovaný približne v priebehu dvoch rokov samotnými farníkmi s materiálnou i finančnou pomocou Bytčianskeho panstva, ako patróna farnosti. A ako kostol vyzeral nedlho po svojej dostavbe?

Opis jeho vzhľadu môžeme nájsť v kanonickej vizitácii nitrianskeho biskupa Jána Gustíniho z 29. augusta 1767, teda asi osem rokov po jeho dostavbe. Vzhľadom na to, že vizitátor spomína starý kostol (predchodcu súčasného) len okrajovo, domnievame sa, že ten bol v čase vizitácie už úplne asanovaný. Je veľmi pravdepodobné, že materiál zo starého kostola bol použitý na stavbu nového, kde skončila aj časť vnútorného mobiliáru. Kostol bol celý murovaný z kameňa, miestami prekľadaný tehľami. Zakon-

čený klenbou, presvetlený desiatimi veľkými oknami a jedným okienkom nad hlavným oltárom predstavujúcim Oko Božej prozreteľnosti. Ešte v čase vizitácie neboli prispôbené dvere, ktoré boli použité a prenesené zo starého kostola. Dlažba bola vyhotovená zo štyroch druhov kameňa. Na víťaznom oblúku, ktorý oddeľoval presbytérium od lode kostola bol nápis: *Hodina, deň, rok, veky ľudom uplynú, otcovia pomrú, ale naveky bude žiť chvála slávnej Kráľovnej Nanebovzatej v chráme, ktorý postavil knieža Pavol z rodu Esterházi.* Nad hlavným vchodom bol po celej šírke

kostola na dvoch stĺpoch postavený chórus. S kostolom bola postavená aj predstavaná veža, kde sa nachádzali dva zvony (z nich bol jeden prasknutý). Veža mala štvorcový pôdorys a dodnes ju tvorí päť poschodí, ktoré spája jednoduché drevené schodisko. Vo veži je zachované kamenné závažie z vytesaním datovaním 1791. Po pravej strane lode bola postavená priestorná sakristia, nachádzali sa v nej dve skrine na úschovu posvätnéj kostolnej výbavy.

V interiéri sa nachádzali tri oltáre, jeden hlavný a dva bočné. Na hlavnom oltári, zasvätenom Nanebovzatej Panne Márii, sa napriek dedikácii nachádzal ako hlavný obraz, obraz sv. Alžbety, ktorý pochádzal zo starého, zručeného (tu je dôkaz, že predchodca súčasného kostola v čase vizitácie už nestál) kostola. Vizitácia popisuje aj vzhľad oltára, ktorý je úplne rovnaký do dnešných dní. Napravo bol bočný oltár zasvätený Panne Márii Karmelskej, ktorý bol oddelený od múru presbytéria, aby ho ľudia mohli obchádzať, keď prichádzali na oferu. Aj tento oltár bol rovnaký ako dnes, len oltárny obraz predstavoval Panu Máriu Karmelskú. Druhý bočný oltár mal obraz sv. Barbory, ostatná architektúra oltára ostala dodnes nezmenená. Kazateľnica bola vyhotovená z dreva, mala oválny tvar a ozdobená bola obrazmi štyroch cirkevných otcov. Ako vidieť, kostol sa nijako výrazne za niečo vyše štvrtstoročia od svojho postavenia nezmenil. Najväčšie zmeny badať najmä v jeho výzdobe – výmalba, obrazy, sochy, lavice a pod. Hlavné črty si udržal. Bol postavený v barokovom, resp. neskorobarokovom slohu. Fasáda kostola je rozčlenená lizénovým rámom, na

ktorý v hornej časti nadväzuje jednoduchá korunná rímsa a okná s jednoduchými polkruhovými záklenkami.

Od svojho postavenia však kostol nebol konsekrovaný, bol len požehnaný. Len v požehnanom alebo posvätenom (konsekrovanom) kostole sa môžu vykonávať úkony božieho kultu. Obrad slávnostnej konsekrácie vykonal po 75 rokoch od dostavby kostola nitriansky diecézny biskup Jozef Vurum na sviatok sv. Vavrinca, v nedeľu 10. augusta 1834. Biskup prišiel do Turzovky na trojdňovú návštevu, pričom prvé dva dni udeľoval sviatosť birmovania (1463 birmovancom) a posvätil aj štyri nové zvony a dva kalichy. Na tretí deň návštevy sa uskutočnila slávnostná konsekrácia turzovského farského chrámu. Túto výnimočnú udalosť dodnes pripomínajú konsekrčné kríže na stenách kostola i zápis v biskupských protokoloch: „*pripadajúc na 12. nedeľu po Turícach, teda na deň 10. august, bol posvätený turzovský farský kostol, postavený pred 175 (správne pred 75) rokmi, k úcte Blahoslavenej Panny Márie Nanebovzatej. Do hlavného oltára boli vložené ostatky sv. mučeníkov Simplicia, Crescentia a Iucundu*“ (sv. Simplicius bol mučeník popravený za vlády cisára Marka Aurélia v polovici 2. storočia, Crescentius bol ako 11-ročný štát v Ríme za cisára Diokleciána začiatkom 4. storočia. Pri poslednom svätčovi nevieme, o ktorého Iucundu išlo, bolo viacero mučeníkov s týmto menom).

Farský kostol je dodnes prirodzenou dominantou mesta, ktorého centrum bolo postupne vystavané v nevelkej vzdialenosti od neho. Ide o najstaršiu a architektonicky i kultúrne najvýraznejšiu stavbu širokého okolia.

KRONIKA

V sobotu 19. augusta uplynú 170 rokov od narodenia **kňaza, opáta a mecena Štefana Stolárika**. Narodil sa 19. augusta 1869, bol synom turzovského kováča Jána Stolárika a Anny, rod. Kaduchovej. Pochádzal z 12 detí, známymi sa stali aj jeho bratia Jozef (neskôr si zmenil meno na Bellai) a Matúš, ktorý vstúpil do rehole piaristov. Štefan študoval teológiu v Nitre a v Budapešti, za kňaza bol ordinovaný v roku 1892. Ako kaplán pôsobil v Zákopčí a vo Vysokej nad Kysucou. Od roku 1906 bol administrátorom farnosti Lysá pod Makytou, kde potom v rokoch 1909 – 1921 pôsobil ako fár. Od roku 1912 bol aj dekanom púchovského dekanátu. V roku 1921 prevzal na výslovnú žiadosť biskupa K. Kmeťka farnosť v Čadci. Ten ho o rok neskôr menoval titulárnym opátom zo Skalky. V Čadci pôsobil až do svojej smrti 12. marca 1940. Začiatkom 30. rokov spoločne s turzovským farárom K. Točíkom sa výrazne podieľal na stavbe Sociálneho domu, na ktorý venoval viac ako 160 000 korún. Podľa pôvodného návrhu mal preto tento dom niesť jeho meno: Sociálny dom Stolárikov v Turzovke.

Na konci augusta uplynú 145 rokov od narodenia **a 100 rokov od úmrtia kultúrnej a sociálnej pracovníčky Emílie Dudáckovej**. Narodila sa 25. augusta 1874 v Dlouhomilove, okres Šumperk Jánovi Mertovi a Anne, rod. Dvořákovéj. Po smrti manžela prišla do Turzovky, kde napomáhala rozvoju kultúrnej a sociálnej činnosti. Pomáhala riadiť anglickú misiu sestier Lady Muriel Paget v Turzovke a pôsobila pri nej ako prekladateľka. Pri práci sa nakazila týfusom, ktorému 30. októbra podľahla.

DROBNÍČKY

Na konci júla sa v areáli farského kostola v plnej kráse opäť zaskvel pomník padlým Turzovčanom v prvej svetovej vojne. Keďže pomník bol po takmer sto rokoch už v značne porušenom stave a neodbornými zásahmi z minulosti trpela aj jeho statika, mesto Turzovka sčasti z vlastných zdrojov, sčasti z grantu Nadácie Slovenskej sporiteľne zafinancovalo odborné reštaurátorské práce, ktoré

vediel Mgr. art. Peter Gregvorek zo Suchej nad Parnou. Zámerom bolo upraviť pomník do jeho pôvodnej podoby, v akej bol v roku 1922 postavený. V tom istom roku ho počas renovácie sv. misii požehnal turzovský farár K. Točík. Autorom pomníka bol známy moravský kamenár a sochár Vladimír Semerák z Olomouca. Náklady na jeho stavbu činili v tej dobe 14 000 korún. Pomník predstavuje hrob, ktorého vchod tvorí žulová doska s menami padlých z turzovskej farnosti počas prvej svetovej vojny. Nad ňou je reliéf padlého vojaka, ktorého v náručí drží anjel. Hrob prevyšuje pieskovcový kríž s ukrižovaným Kristom, vedľa hrobu je plastika ženskej postavy s kvetmi v ruke. Neskôr bola na bočnú stranu „prilepená“ ďalšia doska s menami tých, ktorí boli dodatočne vyhlásení za mŕtvych alebo boli nezvestní. V 60. rokoch bola z druhej strany pomníka pripevnená tabuľa s menami obetí druhej svetovej vojny pochádzajúcich z turzovskej farnosti. Mien z prvej vojny je 251, z druhej 45, ani jeden zoznam nie je úplný, obetí bolo oveľa viac. Dodatočnými stavebnými úpravami sa narušila nielen celková estetika pomníka, ktorý je dnes národnou kultúrnou pamiatkou. Je potešujúce, že vynovený pomník spolu so stro-

mom pokoja by mal v budúcnosti tvoriť súčasť oddychovo-pietnej zóny v areáli kostola.

V sobotu 13. júla sa v areáli športu a oddychu v Závodí uskutočnil nultý ročník podujatia Festival chutí s podnázvom Ochutnaj Kysuce. Množstvo stánkov, viacero súťaží, atrakcií prilákali hojný počet návštevníkov. Jednou z organizovaných súťaží bola aj súťaž vo varení guláša, ktorá nadväzovala na uplynulých 13 ročníkov. Aj v tomto roku sa súťaže zúčastnilo aj družstvo Spolku priateľov Turzovky pod vedením troch ostrieľaných kulinárskych majstrov J. Hanzela,

R. Masarika a F. Zajaca, ktorým pomáhali ďalší členovia Spolku. Hoci sa súťaž začala takmer s hodinovým oneskorením a všetkých 24 družstiev sa museli vyrovnáť s neľahkými poveternostnými podmienkami, všetci statočne bojovali. A hoci tentoraz náš tím nebol na stupňoch víťazov, spolkový guláš „zmizol“ do poslednej porcie. Dôležitejšie než víťazstvo bolo spoločné stretnutie, dobrá nálada a vydaté podujatie. Pochváliť treba organizátorov Festivalu chutí, kvitovať treba peknú návštevnosť napriek spomenutému dažďu, jediné čo opäť zamrzelo, bola veľmi nízka účasť členov Spolku.

Korešpondenciu
zasielajte
na e-mail:
spolok.spt@gmail.com